

Slovenski dom

Štev. 184

V Ljubljani, torek 13. avgusta 1940

Leto V

Ameriški senat se upira uvedbi splošne vojaške dolžnosti

Washington, 13. avgusta. o. Pred nekaj dnevi je vojaški odbor v ameriškem senatu s 13 : 10 glasovom sprejel zakonski načrt, da naj se v Ameriki uvede splošna vojaška dolžnost. Ta zakonski predlog je toplo priporočal tudi predsednik Zedinjenih držav Roosevelt. Po tem, ko je bil predlog v odboru sprejet, je bil dostavljen plenumu senata in poslanske zbornice in sedaj se v senatu razvija obsežna razprava o tem zakonskem predlogu.

Te dni je zaprosilo za besedo že več govornikov, ki so se izrekli proti uvedbi splošne vojaške

obveznosti. Republikanski senator Doris je izjavil, da je gonja za ta zakon v teh časih neumestna, ker niso resnične domneve, češ da misli kdo Zedinjene države napasti. Amerika ima sedaj toliko brodogovaj in letalstva, da lahko uspešno in brez tveganja vsakomur prepreči vdor v Zedinjene države.

Demokratski senator Wheeler je pa v svojem govoru izjavil, da ni resnično, da bi Nemčija lahko hitro izkrcala v Ameriki 300.000 mož. To je izjavil sedanji vojni minister Stimson in zato pravi Wheeler, da tak mož ni sposoben za mesto, ki ga sedaj

zavzema.

Nato je proti novemu zakonu govoril tudi republikanski senator Vandenberg, ki je izjavil, da nikakor ne gre, da bi Amerika sprejela zakon, s katerim bi prekršila 150letno tradicijo prostovoljnega novčenja.

V tem okviru poteka sedaj razprava v ameriškem senatu in če ne pride v poteku vojne do novih preobratov, tedaj bo poteklo mnogo časa, da bo Amerika imela zakon o splošni vojaški obveznosti.

Vesti 13. avgusta

Romunski veleposlanik v Rimu Bossy, ki se je več dni v posebnem odposlanstvu mudil v Budimpešti, se je vrnil v Rim in prevzel vodstvo romunskega poslaštva. Njegovo delo je končano.

Turška vlada je prepovedala izhajanje vodilnemu turškemu dnevniku »Džumhuriet«. List je v zadnjem času zelo spremenil svoje pisanje o zunanji politiki.

Francoska vlada je objavila, da francoske železnice niso več pod vojaško upravo. Vodstvo železnice je sedaj prevzelo prometno ministrstvo.

Po vsem japonskem se nadaljuje protianglske demonstracije. Japonsko časopisje piše, da so propadli vsi angleški poskusi za sporazum med Japonsko in Anglijo.

Vatikan je dovolil, da se ustanovi katoliška univerza v Salamanci. Na tej univerzi bodo podeljevali doktorske naslove iz bogoslovja in kanoničnega prava.

Policija je večeraj v Bukarešti zaprla 48 oseb, ker so razširjale vznemirljive novice. Vse so poslali v koncentracijska taborišča.

Belgijski listi objavljajo, da je Belgija v sedanji vojni izgubila 21 trgovskih parnikov s skupno tonazno 74.485 ton, kar pomeni 25 odstotkov celotne tonazne belgijskega brodogovaja.

Svedski obrambni minister je v posebnem radijskem govoru povabil vse Svede, da naj vpišujejo večje zneske za obrambno posojilo. Svedska se trudi, da bi še naprej ohranila neodvisnost države.

Združenja bivših francoskih bojevnikov se bodo združila v posebno veliko zvezo. Posebni pripravljani odbor je že razposlal vabila v imenu maršala Petaina.

Švicarsko časopisje piše, da bo švicarska politika poslej delovala v smislu politike osi Rim-Berlin. Posebno v Italijo bo izmenjava blaga zelo povečana.

Nizozemski vrtnarji, ki se pečajo z gojenjem evetic, so dobili od oblasti milijon goldinarjev podpore, da bi lahko pospešili svojo delavnost.

Narodna nemška zveza na Madžarskem je priredila v nedeljo prvo veliko zborovanje, katerega se je udeležilo nad 10.000 ljudi. Voditelj nemške manjšine na Madžarskem dr. Franz Raza je ugotovil, da je bila nemška manjšina vedno zvesta madžarski državi in je izrazil svojo hvalečnico madžarski vladi za vse tisto, kar so Nemci dosegli. Govornik je zaključil svoj govor z ugotovitvijo, da pomeni nemška manjšina na Madžarskem most med Madžarsko in Nemčijo.

Ameriška vlada je odgovorila na japonski protest, ker je bil prepovedan izvoz bencina iz Amerike na Japonsko. Ameriški odgovor pravi, da ameriška vlada ne namerava delati razlike med Japonsko in drugimi državami.

Sovjetska Rusija je odprla poseben paviljon na velesejmu v Königsbergu. Sovjetski veleposlanik v Berlinu Skvarčev je izjavil, da to sodelovanje na velesejmu pomeni, da Sovjetska in Nemčija tesno sodelujeta na gospodarskem in političnem polju. Skvarčev je izjavil, da upa, da se bodo odnosi med Nemčijo in Sovjetsko še razširili in zboljšali.

Italijanski list »Giornale d'Italia« piše, da Francija ne bo mogla doseči mesta velesile. Propad Francije je popoln in njena vojska se ne more predstaviti z nobeno zmago. Sicer pa so francoski listi sami pisali, da je francoski poraz brez primere v zgodovini.

Francoska vlada bo še ta teden preosnovana. V vlado bi naj vstopili zastopniki stranke, ki jo vodi Jacques Dorriot.

Rimski list »Tevere« je začel z večerajšnjim dnevom objavljati pod stalno rubriko »Novice iz Nemčije« v nemščini. List poudarja, da hoče na ta način poudariti bratstvo med Nemčijo in Italijo.

Bivši predsednik angleške vlade Chamberlain je zapustil kliniko, kjer je bil operiran. Odpotoval je na deželo.

Berlinsko sodišče je obsodilo nekoga Grabnerja na dosmrtno ječo, ker je širil neresnične novice. Grabner je v najkritičnejšem času pripovedoval, da hoče Nemčija napasti Svico.

Zena norveškega prestolonaslednika je prejela od predsednika Roosevelta vabilo, da naj odpotuje v Zedinjene države. Princeznja se bo z otroki vkrcala v Petsamu na nek ameriški parnik.

Slovaški notranji minister je prepovedal, da bi po židovskih hišah služile ženske arijskega porekla. To velja za vse ženske, ki še niso dosegle 40 let starosti.

Zaradi prevzema letonskega konzulata v Bolgariji je prispel tja sovjetski konzul Minikov, ki je s predstavniki vlade začel razpravljati o nakupu zgradbe za konzulat.

Včeraj je prispelo v Sofijo deset nemških vojni letal, ki so bili naročeni v Nemčiji. Letala so izvršila pred vodilnimi državniki poskusna letanja.

Bolgarska vlada je večeraj objavila romunski odgovor na prve bolgarske predloge za stran ureditve vprašanja Dobrudže. Romunski odgovor je jasen in pozitiven. Zato mislijo, da se začne končna pogajanja za sklenitev dogovora.

List »Aften Posten« je izvedel, da se je nad jugovzhodno Norveško pojavil neki angleški balon, ki ga je tja zaneslo. Balon je poškodoval v več manjših krajih električno omrežje.

Francoska radijska postaja poroča, da bodo v kratkem odprli ve čegledališč, med njimi tudi Comédie Française. Po istih poročilih se bodo tudi začela predavanja na glasbenem konservatoriju in na državni umetniški šoli.

Špansko veleposlanstvo v Londonu je objavilo da so neresnične novice, da bi bile španske ladje poklicane domov, ali pa da bi bilo odrejeno, da morajo odpluti v nevtralna pristanišča. Španske oblasti nikdar niso izdale takih ukrepov.

Silna eksplozija je večeraj zjutraj nastala v nekem irskem mestu. Vzrok eksplozije še ni znan. Dopuščajo možnost, da je eksplozijo povzročila kaka bomba iz letala.

Neprestane letalske bitke nad jugovzhodno Anglijo

London, 13. avgusta. Reuter: Letalsko ministrstvo in ministrstvo za državno obrambo sta izdala naslednjo skupno uradno poročilo:

Pri nemških napadih, ki so bili zjutraj izvršeni nad vso obalo Kenije in na otok Wight in luko Portsmouth, so sodelovale močne edinice letal. Napad na pomorski arzenal je imel malo uspeha. Nastal je požar, skladišča pa so bila malo poškodovana. Poškodovani sta bili dve majhni ladji, ki sta vršili patrolno službo in sta se pozneje potopili. V Portsmouthu je bila zadeta želez. postaja in je bilo zažganih nekaj poslopij, med katerim je bila tudi neka pivovarna. Bilo je nekoliko žrtev, vendar pa izgube niso bile velike, čeprav je bilo vrženih mnogo bomb. Na otoku Wight je bila poškodovana cerkev in nekoliko poslopij. Ranjenih je bilo tudi nekaj oseb. O napadih na grofijo Kent še ni poročil.

London, 13. avgusta. Reuter: Letalsko ministrstvo poroča, da je bilo v teku večerajšnjega dne sestreljenih 39 sovražnih letal. 9 naših lovskih letal pogrešamo.

London, 13. avgusta. Reuter: Letalsko ministrstvo poroča naslednje: V nedeljo so naša letala z velike višine bombardirala sovražna letališča. Ob tej priliki je bil izvršen napad na letališče v Dinanu in Caenu, medtem ko je bila hidroavionska baza v Brestu poškodovana. Ponovno je bilo izvršeno bombardiranje letališča na otoku Jersey. Neko letalo obalske komande je letelo nad francosko obalo in sestrelilo eno sovražno letalo. V teku noči so bili glavni cilji naših bombnih letal skladišča petroleja. Naprave za proizvodnjo sintetičnega goriva v Dortmundu so bile zažgane in so nastale eksplozije. Prav tako so bile zažgane naprave v Kastropu in Raukselu. Prav tako je bilo hudo bombardiranje v Cannesu. Ostala naša letala so izvršila napad na skladišča petroleja v Cherbourgu, kjer je tudi nastal požar. Dalje so bili napadeni vojni cilji v Düsseldorfu, Hattingenu in v Dortmundu, medtem ko so bili drugod izvršeni običajni izvidniški poleti. Bombardiranih je bilo mnogo sovražnih letališč. V teku teh poletov smo izgubili tri letala.

London, 13. avg. AA. Reuter: V grofijah Kent in Sussex so nemška letala vrgla bombe na več točk in neznatno poškodovala več letališč kr. letalstva. Bombe so zadele tudi nekaj ljudi in posebej v zasebnih posestev. V tej pokrajini so bile izgube zelo majhne, čeprav je nekaj ljudi smrtno zadetih. Angleška protiletalska obramba je na vseh točkah krepko nastopila proti sovražniku in mu ponovno prizadejala izgube.

Incident na meji med Grčijo in Albanijo

Tirana, 13. avgusta. o. Stefani. Albansko preovalstvo je pod globokim vtisom strahovitega političnega zločina, ki je bil izvršen na grško-albanski meji. Albanski vodja Hodža je bil ubit na albanskem ozemlju v bližini grške meje. Njegovo truplo so našli brez glave. Izvedelo se je, da so morile grški plačanci, ki so njegovo glavo odnesli s seboj v Grčijo. Na glavo Hodže je bila razpisana od grških oblasti nagrada.

Rim, 13. avgusta. o. DNB: O priliki političnega umora na grško-albanski meji merodajni italijanski krogi izjavljajo, da je ta vest izzvala veliko ogorčenje v javnem mnenju. Uradni krogi nočejo dati o tem dogodku nobene izjave. Ti krogi samo poudarjajo, da vlada na albansko-grški meji napeto razmerje, ki je nastalo že prej zaradi podobnega incidenta. Ta najnovejši dogodek ni izzval v italijanskih merodajnih krogih nobenega vznemirjenja, ki nočejo izgubiti hladnokrvnosti. Rimski merodajni krogi pravijo, da so vesti, ki jih je razširila v nedeljo sovražna propaganda, da je na severni albanski meji prišlo do težkih sporov, pri katerih so Albanci pobili italijanske oficirje, ki so poskušali pomiriti, popolnoma brez vsake podlage.

Rim, 13. avgusta. DNB. Italijanski listi prinašajo vest iz Tirane o umoru albanskega vodje Hodže kot veliko senzacijo in pod velikimi naslovi. List »Stampa« pravi, da je ta zločin, ki se je odigral na grško-albanski meji, povzročil v Albaniji veliko razburjenje.

Atene, 13. avgusta. o. »United Press«. Poluradni grški krogi izjavljajo, da je bil Albanec Hodža, ki je bil ubit na albansko-grški meji, znan po svojih drznih napadih na civilno prebivalstvo in na njihovo premoženje in je grška vlada na njegovo glavo razpisala večje nagrade. Dva Albanci, ki sta Hodžo ubila, sta pribežala na grško ozemlje, kjer pa jih je orožništvo takoj prišlo in zaprlo.

Italijansko poslanstvo v Atenah je že sporočilo, da zahteva izročitev obeh Albancev. Pri vsem tem hočejo grške oblasti poudariti naslednje:

Berlin, 13. avgusta. DNB: O večerajšnjih operacijah nemškega letalstva se poroča naslednje:

Opoldne so nemške letalske edinice napadle važne postojanke na južni angleški obali. V tej borbi je delovalo 40 sovražnih letal. Sledil je drugi napad in nato tretji na neki konvoj. Tudi tokrat je uspelo, da so nemška letala potopila več trgovskih ladij in da so nekaj drugih zažgala. Četrti napad je veljal letališču v Mancionu, kjer so bombe poškodovale in uničile kasarne in druge zgradbe. Nekaj letal je bilo uničenih ob vzletu, nekaj pa pozneje v zraku. Vse nemške edinice, ki so se te bitke udeležile, so se nepoškodovane vrstile. V času teh napadov so se vršile bitke v zraku, v katerih je bilo uničenih mnogo sovražnih letal. V zadnjih dneh so po angleških cenitvah Nemci izgubili 126 letal, Angleži pa 30.

Nocojšno noč in danes zjutraj so nemška letala nadaljevala z bombardiranjem angleških mest v južni Angliji.

Berlin, 13. avgusta. o. Angleško letalsko ministrstvo izjavlja uradno, da je večeraj napadalo Anglijo nad 500 sovražnih letal. Isto poročilo pravi, da je sovražnik večeraj izgubil 61 letal, Angleži pa so izgubili 13 borbenih letal. V zadnjih dneh so po angleških cenitvah Nemci izgubili 126 letal, Angleži pa 30.

Nocojšno noč in danes zjutraj so nemška letala nadaljevala z bombardiranjem angleških mest v južni Angliji.

Berlin, 13. avgusta. DNB: Berlinski dopoldanski listi posvečajo največ pozornosti večerajšnjim in današnjim borbam v zraku nad Rokavskim prelivom in nad angleško obalo. V zvezi s tem, listi pikro poudarjajo angleška poročila, za katere pravijo, da so polna laži in da Churchill nikakor ne bo zmagal.

»Lokalanzeiger« piše, da je Churchill do-

Velika zbiranja italijanskih vojnih sil ob egiptski meji

Kairo, 13. avgusta. o. »United Press«. Italijansko vrhovno prvenstvo zbira ob egiptski meji številne čete, oklopne divizije in moderno topništvo. To zbiranje se je pospešilo posebno še po napredovanju italijanskih čet v angleško Somalijo. Italijanske čete so bile v Somaliji ustavljene 60 kilometrov pred Berbero.

Angleški častniki, ki prihajajo z libijske meje, poročajo, da zbira italijansko poveljstvo ogromne čete pri Bergiji, ki je 30 milj od egiptske meje. Čete maršala Graziana so pripravljene za pohod proti vzhodu. Te dni je v Libiji 1299 vročine po

Fahrenheitu in najbrž čaka italijansko vrhovno poveljstvo na ugodnejše vremenske razmere za odločilen napad. Nad mejo med Libijo in Egiptom stalno krožijo angleška letala in opazujejo gibanje v italijanskih postojankah.

Kairo, 13. avgusta. o. Angleško poveljstvo objavlja, da je nad libijsko puščavo skupina angleških letal znanke »Gladiator« zbrila in uničila 15 italijanskih borbenih letal. Angleška letala so Italijane presenetila in je bila bitka zelo kratka. Dve angleški letali se nista vrnila.

Gibraltar se naglo utrjuje

Lalinea, 13. avgusta. o. Delavci, ki prihajajo iz Gibraltarja, poročajo, da se Gibraltar na vseh straneh pospešeno utrjuje. Dnevno dovažajo angleške ladje živež in strelivo v takih količinah, ki bi bile zadostne za dolgotrajno obleganje Gibraltarja. Rusilci stalno krožijo okoli Gibraltarja. Mesto se pripravlja na obrambo pred napadi iz zraka, s kopnega in z morja. Večeraj popoldne je bilo slišati močno bobnenje topov iz ožine pred Gibraltarjem.

Anglija ne bo omejila blokade

London, 13. avgusta. (United Press.) V Zedinjenih državah se je v preteklem tednu začelo razmišljati o tem, kako bi Amerika mogla izvažati živež v tiste države, ki jih je nemška vojska zasedla. Borbo v tem smislu je začel bivši predsednik Zedinjenih držav Hoover, ki je večkrat izjavil, da grozi Evropi največja lakota, če se vojna kmalu ne zaključi in če se blokada v Evropi ne omili. Angleški vladni krogi izjavljajo, da je nemogoče dovoliti omiljenje blokade, ker bi to bilo proti angleškim vojnim ciljem. Nikdo namreč ne more poročevati za to, da ne bi ameriških živil dobivala nemška vojska.

Bivši predsednik Hoover pravi, da je njegova posebna komisija ugotovila, da grozi lakota najmanj 18 milijonom ljudi v Evropi. Komisija je zaprosila Anglijo za dovoljenje izvoza živeža v zasedene dežele, nemško vrhovno poveljstvo pa se je že obvezalo, da tega živeža ne bodo pripeljali v Nemčijo ali pa uporabljali v druge nemške namene. Nemčijo ali pa uporabljati v druge nemške namene.

Newyork, 13. avgusta. AA. Reuter: Zunanje ministrstvo ne misli zahtevati od Velike Britanije, da omili svojo blokado tako, da bi bilo

Velika letalska nesreča v Avstraliji

Cambara, 13. avgusta. o. Včeraj je prišlo do ne. Hoover še ni izjavil, kako so pogajanja nepotniško letalu so potovali trije ministri, člani avstralske vlade in pa načelnik avstralskega generalnega štaba. Letalo je treščilo na tla in je bilo popolnoma uničeno. Okoli letala so takoj postavili posebno stražo.

Današnje sejo vlade so zaradi tega odložili. Vzrok nesreče pa še ni znan.

Okrog 1000 vagonov jabolk bo v Sloveniji na razpolago za izvoz

Maribor, 12. avgusta.

Včeraj dopoldne je bila v prostorih banovinske Vinarske in sadjarske šole v Mariboru anketa, ki jo je sklicala Kmetijska zbornica, da bi se na njej ugotovilo stanje naše letošnje sadne trgovine ter bi se določila najnižja odkupna cena za naša jabolka. Kakor vsako leto, tako pomenja izvoz sadja tudi letos za Stajersko najvažnejši gospodarski dogodek.

Saj je postal izvoz sadja zadnja desetletja glavni vir dohodka za ves severni del Slovenije in edini naš pridelek, ki se na veliko lahko prodaja v inozemstvu. Na račun sadnega pridelka živijo obširni predeli v severnih območjih krajin, kmetje se zdoljujejo pri trgovcih že vse leto, da poravnajo potem dolgove z jabolki in dobra sadna letina se močno pozna v vsem našem gospodarstvu: davki se plačajo, to in ono se pri hiši popravi, živina se dokupi, najbolj pa se pozna gospodarska poživitev v trgovini, na deželi in posredno tudi v Mariboru.

Konec julija in s pričetkom avgusta se vsako leto odpre izvozna sezona. Letošnja se je že pričela ter se sedaj jabolka izvažajo s polno paro. Ves izvoz je namenjen na Češko, ki plačuje letos naše zgodnje sadje zelo dobro. Dosegajo se cene 3-3,40 din franko meja, kar je za prvi pridelek odlično.

Sadna letina je na Stajerskem letos na splošno slaba. Je pa zanimivo, da je povsod nekaj sadja, pa niker prav za prav nič. Tudi kvaliteta je zelo različna. Deloma je odlična, deloma pa prav za nič. Prav tako je letos nenavadno, da so dobro obrodile glede kakovosti in količine vrste, ki že leta sem niso dale znatnega pridelka, tako mošanjci in zlate parmenke. V splošnem bo tudi letos največ sadja v Slovenskih gorah: mariborska ožja okolica ima slabo do srednje letino, Svečina dobro, Sv. Kungota srednje, St. lj. v Slov. gorah srednje, Apačka kotlina zelo dobro, Radgona srednje, Ljutomer slabo, Ormož pod sredino, Ptuj z okolico brez Haloz dobro letino. V drugih sadjarjskih okoliših je položaj sledeč: Konjice ne bodo imele nič sadja, proga Grobelno-Rogatec, ki je bila lamsko leto silno donosna, letos nič, sotelska dolina nič, Krško-Brzeže nič, Velenje skoraj nič, Smartno-Gor. grad-Ljubno dobro, celjski okoliš nič, Dravskad oljna slabo letino.

Za izvoz bomo imeli letos na razpolago 800 do 1000 vagonov jabolk — toliko namreč znaša letošnji pridelek namiznega sadja. Od tega odpade na zgodnje sadje okoli 200 vagonov, ostanek pa na zimsko. Glede cen, ki jih bomo letos dosegli za naš pridelek, pa je tako: če bomo lahko izvozili vseh 800 vagonov v Češko, potem bodo naši sadjarji še dosti ugodno prodali jabolka. Če pa bo po izpraznjen sedanjem kontingentu izvoz na Češko zaprt ter dovoljen samo v Nemčijo, potem bodo cene izredno slabe. Kakor dokazuje pogodba, ki jo je sklenil Prizad z Nemčijo, bomo potem dosegli za najboljši namizni vrste samo 2,60 din franko meja. — Skupno je bilo včeraj na posvetovanju okoli 60 naših najvidnejših sadjarjev, kmetajskih strokovnjakov in trgovcev. Vodil je anketo delegat Kmetijske zbornice in Sadjarske zadruge bivši poslanec Spindler, navzoči so bili med drugimi predsednik Kmetijske zbornice Steblovnik, predsednik Kmečke zveze senator Brodar, generalni ravnatelj Prizada dr. Nemec, načelnik kmetijskega oddelka banske uprave inž. Muri, ravnatelj Kmetijske poskusne postaje v Ljubljani inž. Paher, ravnatelj Vinarskega in sadjarskega zavoda v Mariboru inž. Ferlic, ravnatelj Kmetijski družbe inž. Ferline, ravnatelj Sadjarske in vinarske šole v Mariboru Priol, referent za sadjarstvo pri banški upravi Kafol, referent za vinarstvo pri banški upravi Kureč, predstavnik sadnih izvoznikov Paulouč, Krajnc in Kerenčič ter vsi kmetijski referenti iz okrajev, v katerih se prideluje sadje za izvoz.

Zanimivo je bilo poročila generalnega ravnatelja Prizada dr. Nemca o stanju letošnje sadne letine v Evropi, ki bistveno vpliva na določanje izvoznih cen za naša jabolka. Letos imajo dobro sadno letino Madžari, Romuni, Bolgari in Holanđi, ki vsi — kakor mi — izvažajo edinolet v Nemčijo. Zato se je morala tudi naša država pogoditi z Nemčijo na bazi istih cen, kakor jih je dosegla Nemčija z drugimi državami.

Svarne predloge so predložili skupščini zastopniki vseh strok, ki so bile na anketi zastopane, tako pridelovalcev, kakor trgovcev. Končno so pa bile vse zahteve sadnih producentov in izvoznikov izražene v sledeči resoluciji:

1. Iz Slovenije naj se izvažajo samo namizno sadje, za katerega je določena cena od strani nemških oblasti 21 RM. V zvezi s tem naj Prizad prepove prodajo sadja po nižji ceni.
2. Za predelavo sadja druge kakovosti naj Prizad pospešuje gradnjo sušilnic in kuhinj za kuhanje sadne marmelade in za podelitev brezdrožinskih sladkorja.
3. Na podlagi cen, katero je določila nemška država za naše sadje, se je našel sporazumni sklep med pridelovalci in izvozniki, da se zgodnje sadje plača pridelovalcu po najnižji ceni 2,25 din.
4. Prizad naj imenuje svojega zastopnika v Mariboru za časa izvozne sezone, da bo na razpolago za vse informacije za pridelovalce in izvoznike.

V Mariboru se bo ustanovila informativna pisarna, za katero je imenovala banska uprava svojega zastopnika, enega pa bi naj imenoval Prizad.

Celjski šahovski turnir

Celje, 13. avgusta.

Snoči se je odigralo III. kolo 17. nacionalnega šahovskega turnirja. Bile so to zelo zapletene, bojovite in zanimive igre. Številni kibici so oblegali mize, za katerimi so sedeli najmočnejši igralci. Ozračje je bilo vse do prekinitve — do pol 12 — zelo napeto in obeta biti tudi pri današnjem dopoldanskem nadaljevanju še hud boj.

Takoj v začetku so gledalci obkolili mizo, za katero sta igrala Marek in Jerman. Marek je potegnil d4, Jerman pa e5 (Englundov sistem). Znano je, da Jerman igra zelo rad ne preveč znane in tvegane variante, ki jih ima vedno dovolj v zalogi. Toda tudi Mareku je bila ta varianta zelo dobro znana in je v začetku igre dobil kmeta. Z močno potezo bi lahko prišel do odlične prednosti, toda te poteze ni našel, povrhu pa je spregledal večni šah že po 14. potezi.

Grašer in Mišura sta igrala Collejev sistem. Mišura, ki pozna Grašerjevo igro, ni hotel rokirati, da ne bi dal nasprotniku možnosti za napad na kraljevo krilo. Grašer je kmalu stal boljše, toda z nekaj slabimi potezami si je položaj spet pokvaril ter pozneje moral celo dati čisto trdnjavo, da se reši mata. Nato pa se je kmalu vdal.

Medan in Drašič sta igrala francosko igro. Medan je v začetku igral slabo in tudi pozneje s trdnjavo slabo manevriral, zaradi česar je izgubil kmeta. Drašič je nastalo prednost dobro izkoristil in po 50. potezi zmagal.

Mlinar in Majstorovič: Španska igra. Majstorovič je kot črni jemal kmeta na e4. Bila je to težka pozicijska igra z malo prednostjo za črnega. Po izmenjavi figur je nastala remis-pozicija. Po 36. potezi je končala igra neodločeno.

Ostale tri partije so bile prekinjene. Njihov potek pa je bil na kratko naslednji: Pavlovič je igral proti Šorliju kraljev gambit. Z boljšim manevriranjem z damo ti bil iz začelja lahko boljše izšel v središču, igral pa je slabo ter se spustil v pozicijsko igro, v kateri je Šorli v premoči. V zapletenem položaju, v kakršnem se Šorli vedno dobro znajde, je črni dobil kmeta in bo pri nadaljevanju igre danes dopoldne zelo verjetno dobil.

Zelo divja je bila igra med Šiško in Popovičem. Zadel sta angleško partijo, pozneje pa zavila v dansko. Nobeden ni rokiral. Črni je začel z napadom na kraljevo krilo, beli pa na damskem. Šiški se je kmalu posrežilo zasesti a — črto ter postaviti svoj stolp na sedmo vrsto z odlično prednostjo. Toda pozneje je naredil slabo potezo, po kateri je črni

Ljubljana od včeraj do danes

Ves včerajšnji dan je bil pust, oblačen, vsak čas je bilo pričakovati dežja — pa ga vendar ni hotelo biti. Veter ga je zadrževal. Sele, ko se je doobira stemnilo, ob kakšnih poldevetih zvečer, je začelo pomalem rostiti. Dež je postopoma postajal močnejši. Okrog enajstih ponoči je bila prva nevihta. Pozneje se je naliv unesel, dokler ni ob kakšnih dveh spet začelo liti kakor za stavo. Nastežaj so se odprle nebeske zatvornice. Vmes se je bliskalo in grmelno, nekajkrat je tudi tresčilo. Sum dežja se je potegnil še daleč proti jutru. Kar ni in ni hotelo pojenjati. Sele, ko je začela noč siveti v somračno jutro, se je naliv unesel. Postalo je prijetno hladno, medtem ko je bilo zvečer skrajno tako hudo soparno, da skoraj ni bilo mogoče zaspati. K temu nočnemu dežju se je res že prav dolgo pripravljalo.

Davi je bilo nebo še vedno oblačno. Okrog sedmih zjutraj se je sivi zastor na nebu sicer poskušal nekaj trgati, tu in tam so se razprle jasnice. Toda že prav kmalu so se spet zgrinile v enolični sivini. Umazanorjave vode so se valile po strugah. Močno so bile narasle po hudem nalivu. Ze zjutraj danes ne bi bilo nič s kopanjem, pa čeprav bi se čez dan še zjasnilo. Zdi se pa, da bo tudi današnji dan podoben včerajšnjemu. Prav tako bo pust in čmeren

kakor je bil včerajšnji. Na severozahodu se sicer pojavlja ozek jasen pas, vendar ni prav nič podoben, da bi se utegnili razširiti čez vse nebo.

Novosti iz policijske kronike

Na policiji imajo vsak dan kaj novega. Zdjaj med drugim zasledujejo naslednje osumljence:

Rajka Erjavca, rojenega 1911 iz Novega mesta, trgovskega potnika, srednje postave, suhega obraza, črnih las, oblečenega v ponošeno plavo obleko. Kakor je ljubljanski sporočila celjska policija, je Erjavca skočil med postajama Lipoglav in Poljane iz vlaka ter je pobegnil v neznan smer. Vukovarska policija ga je po odgonu vračala po policijskem stražniku v občino Slovenska Bistrica.

Nujno sumljiv je **Plahuta Franc**, rojen 1921 v Svetini, občina Trbovlje, okraj Laško. Plahuta je brezposelni rudar. Sumijo ga, da je 5. avgusta letos ukradel posetnikovo Požuno Francu iz Lokavca, občina Loka pri Zidanem mostu 1400 din v gotovini, zlato moško uro, zlato veržico z obeskom, nalivno pero z napisom »Student« ter eno žepno ogledalce, na katerem je bila na eni strani slika mesta Zagreba. Skupno škodo cenijo na 1670 dinarjev. V Plahutovi družbi je bil tudi neki drugi, od 20 do 22 let stari moški, vitke srednje postave, črnih las, gologlav ter oblečen v rjav suknič. Za tri leta je bil s pravomočnim izrekom ljubljanske policijske uprave izgnan iz policijskega okoliša ljubljanskega v Sarajevu leta 1905 rojeni **Mutevelič Osman**, prodajalec preprog.

Na policiji imajo zabeleženih tudi nekaj tatvin — kakor itak vsak dan. Rečniku Ivanu je bilo v noči od 9. na 10. avgust z dvorišča Pod Jezani št. 15 ukradeno svetlordečkasto ter z dinamsko svetilko znamke »Enwell« opremljeno kolo znamke »Portland«. Vredno je bilo 1200 dinarjev.

Ponoči 9. avgusta je bilo iz shrambe Marije Karpe na Poljski poti št. 33 ukradeno naslednje: trije pari moških nizkih čevljev, en škarj nov par iz usnja boks, dva para iz usnja ševro, dva para ženskih nizkih čevljev iz črnega usnja semič, drugi par iz usnja ševro, dva litra olja, 1 kg sladkorja, 8 kg moke, ena usnjata rjava aktovka, ena ročna mrežica ter 4 jedilni prii, 2 pocinjena lonca ter kruh. Skupna škoda znaša 1058 din.

Iz stanovanja Leje Omahnove v Levstikovi ulici št. 25 je bila 9. avgusta ponoči ukradena damska zapetna kromirana ura s črnim trakom, vredna 500 din. Tatvino je po vsem videzu zagrešil neki okrog 28 let stari moški, velike, suhe postave, oblečen v sivkasto, ponošeno obleko. Ta možak je tam v okolici kupoval stare obleke.

Iz podstrešnega stanovanja v Kladezni ulici št. 21 je bilo upokojeni delavki tobačne tovarne Jeri Oven ukradeno naslednje: mala ženska srebrna dvokrovna ura, na kateri je bila na zadnjem pokrovu oddisana podoba dveh ptic, izplačilna knjižica za izplačevanje pokojnine v mobilnem in vojnem času, odlok o upokojitvi ter še nekaj drugih dokumentov in listin.

Razen tega je na policiji prijavljenih še nekaj drugih tatvin iz različnih krajev naše domovine.

Nesreče in poškodbe dan za dnev

V ljubljansko bolnišnico so se včeraj zatekli po zdravniško pomoč naslednji ponesrečenci:

Pavel Zibert, 42 letni posestnik iz Lipe pri Blagovici, ki ga je v Mostah podrl tovorni avtomobil ter mu poškodoval nekaj reber. Na Masarykovi cesti je 39 letnemu delavcu Lojzetu Jevškaku šel čez nogo parni valjar, ki mu jo je zmečkal v stopalo.

Delavcu z Brda pri Ljubljani Ivanu Zadnikarju je v oko brizgnilo vrelo apno. Nekdo je napadel in poškodoval nožnega čuvaja v kemični tovarni v Mostah Srečka Frantala in ga poškodoval tako hudo, da je moral Frantal v bolnišnico, ker je dobil na roko precejšno rano. V ljubljansko bolnišnico je bil nadalje prepehjan tudi Franc Čizmar, katerega so našli nezavestnega na tovarnem skladišču glavnega kolodvora.

Uspešno zaključena pogajanja za zboljšanje mezd delavstvu TPD

Ljubljana, 12. avgusta.

Danee so bila pri TPD pogajanja tudi prilagoditve mezd draginskih razmeram, ki so bila v zgodnjih popoldanskih urah uspešno zaključena.

Dosedanja posebna draginska doklada se po višje s 1. avgustom 1940 za nadaljnjih 9 in pol odstotka na brutto-zasluge in bo zrasla v bodoče 25 odstotkov. Poleg tega so se zvišali kategorijski zasluzki najnižje plačanih delavskih kategorij rudarjev in apnenčarjev.

Tajinstvena smrt prešernega pivca Vrgl so ga iz gostilne, pa je obležal mrtev na cesti

Maribor, 12. avgusta.

V gostilni, ki jo ima na Pristanu Stelka Cizej, se je končala snoči vesela zabava številnih pivcev s tragičnim dogodkom, ki je ljudi na mah streljal ter je na vsem Pristanu vzbudil veliko razburjenje. V gostilni je pil v neki družbi 48 letni skladiščnik mestnega avtobusnega prometa Rudolf Mikš. Bil je vesele in prešerne volje, vino mu je zlezlo v glavo, pa se je začel smukati okrog mladega dekleta, ki je sedela tudi pri mizi v družbi svojega fanta. Mikš je postal precej vsiljiv, kar je dekletu fant vedno težje gledal. Naenkrat je začel Mikš prihajati na dan z zapeljivimi ponudbami, omenjal je dekletu tudi denar in to je njenega ča-

stila tako razburilo, da je vstal ter udaril Mikša za uho. Ta je udarec vrnil, priskočilo mu je na pomoč več drugih sopivcev, ki so fanta naskočili. Ta je poklical spet na pomoč svojega brata, ki je bil v drugi sobi. Slednji je hitro priskočil, zgrabil Mikš ter ga zanesel na prag in sunil iz gostilne na cesto. Mikš je priletel po dolgem na tla, spet vstal, pa se spet zgrudil, miče pa se za njegovo usodo ni zmenil. Pivci, ki so gledali prizor, so se vrnili nazaj v gostilno in spet je odmevalo veselo petje. Eden pa, ki je odhajal iz gostilne, je videl, da leži Mikš negibno na tleh. Strelal ga je, pa je opazil, da je že otrpel in otidnovo mrtev. Mestni zdravnik, ki je bil potem poklican, je ugotovil, da si je Mikš pri padcu najbrž zlomil tilnik.

ZGREŠENI STREL

Slad je sedaj še ališal, kako njeni koraki izginjajo po hodniku. Obrnil se je. Bancon se je porogljivo režal.

Trinajsto poglavje.

Nekaj minut med nebom in zemljo.

»Tj ne niste kos, vam rečem.«

V njegovem glasu ni bilo nič malo žaljivega naglasa, toda njegov smeh je deloval neprijetno.

»Kaj naj to pomeni, Bancon? Ali je to kakšna šala?«

»Kakšna šala? Bog obvaruj! Saj vam je vse čas lagala. Tiste solze in vsa pripovedka o otroku... vse to je samo laž.«

Slad se je vedel na posteljo in radovedno pogledal Bancona.

»Kako? Vi mislite, da je vse to samo izmišljotina?«

»Rezume se! Kaj niste opazili, da je ta punčara...«

»da igra pri tem denar važno vlogo. Vas je semkaj zaklenila, medtem pa bo svoje naredila.«

»Saj vendar ne more iz hiše, ne da bi jo kdo opazil. Straža je ob vseh izhodih.«

»Nič zato! Znaša se bo spazil, skozi okno v kuhinjo, od tam na dvorišče in nato skozi grmovje na travnik levo. Kdo bo mogel tam nanjo paziti!«

Slad je vstal, vstopil k vratom in jih z rama butnil. Nato se je spet vsedel.

»Torej, v tej hiši je izhod, ki ni za stražarje?«

»Kaj, eden? Dva ali trije bodo bržkone.«

Detektiv se je jezil sam nase. Misel, da ga je mlado dekletko tako potegnilo, mu ni bila prijetna. Ostro je pogledal Bancona.

»Videti je, da se naenkrat vi vsej zgodbi radujete?«

Bancon je počasi potegnil cigareto iz ust, spustil dim skozi nos in rekel:

»Plačal sem vstopnino, da lahko gledam. Stodvajset funtov...«

Slad je še enkrat pogledal skozi okno.

»Ubili se boste!« ga je ponovno opozoril strežaj.

Slad se ni oziral nazaj in to je bilo škoda, ker bi sicer opazil, da se je strežaj porogljivo smejal. Nadzornik je poskušal ugotoviti, kako leži okno druge sosedne sobe. Dež je bil nekoliko ponehal, toda veter je še vedno močno zavijal.

En meter in pol pod vlažnim in spolzlim okenskim podaljškom je bil v zidu neke vrste napušč, ki se je vlekel okrog in okrog hiše. Po tistem robu se je znal tudi Edvin Ruvan privleči do sobe, v kateri je ležal mrtev Hubert, da bi pobral svoj nož.

Ta rob je bil širok kakih deset centimetrov. Slad se je spustil skozi okno in držel se za okenski podaljšek je tipal z nogama v zidu, dokler ni zadel ob rob in se uprl nanj. Z dešno roko je tipal po zidu zraven okna in pod njim. Nato se je malce skrčil in se z levo roko še vedno držal okenskega podaljška. Njegova desna roka je zagrabila za močker list. Pomaknil se je nekoliko bolj desno in spoznal, da je bil to list bršljana.

Samo ena misel je gnala Slada: ne izgubljati časa! Morebiti bi mu utegnila deklica podati dragocene podatke za razjasnitev vse tajne. Pomislil je, da bi se morebiti mogel ob glavni bršljainovi veji spustiti do kakšne sobe v prvem nadstropju.

Pogledal je v razsvetljeno okno nad seboj. V temnem mraku se mu je razvel-

ljeno okno zdelo kot prijetni žarek upanja. Toda ta trenutek je luč v sobi ugasnila. V njem se je zbudil strašen dvom in ta dvom je bil že naslednji hip strašna resnica, ko se je okno nad njegovo glavo zaprlo in je zraven zaslišal porogljivo Banconov nasmeh.

Povratek mu je bil torej onemogočen. Popolnoma nezashiten je bil v noči, stal je na ozkem robu zidu, ne da bi vedel, kaj je na levi ali desni od njega, temveč je vedel samo to, da zija pod njim črn prepad. Nesiguren gib roke — en sam napačen korak — in lahko bi zletel z drugega nadstropja na tla.

Slad je zadržel. Kolikor bolj se je zavedal nevarnosti, ki mu je grozila, toliko odločnejši je postal. To je bila lastnost, ki ga je naredila slavnega v londonskem podzemlju. Vedel je, da so ga prevarili. Soharica in Bancon sta ga očitno navlekla. Zakaj sta to storila, mu ta hip ni bilo važno. Glavno je bilo, da je spregledal, da je bila vse to samo komedija.

Stisnil je zobe in zbral vse svoje sile. Antonu Slad ni bil privrkat v svojem življenju v neprijetnem položaju. Dež ga je bičal v obraz, toda to ga je samo osveževalo. Začel se je polahko centimeter za centimeter premikati po zidnem napušču, odločen, da se bo za vsako ceno čim prej vrnil v hišo. Njegova čutila so bila silno poostrena. V daljavi je slišal korak policajca, ki je stražil pred hišnim vhodom.

(Nadaljevanje prih.)

Od tu in tam

Javne razprave o podržavljenju Narodne banke se še vedno nadaljujejo. V beograjski Politiki se dan za dnem vrste napadi in odgovori znanega hrvaškega gospodarstvenika strokovnjaka dr. Bičanica, delničarja Narodne banke Panuša in znanega profesorja Mirka Kosića. Bičanica je branilec sedanega stanja v Narodni banki očitno namen, da hočejo podpirati privilegije 24 ljudi iz beograjske čaršije v škodo 16 milijonskega naroda. Panič in Kosić pa odgovarjata Bičanicu, da si ne sme lastiti pravice govoriti v imenu vsega jugoslovenskega ljudstva, ker nima za to legitimacije, po drugi strani pa tudi ni strokovnjak, kajti njegovim gospodarskim spisom profesor Kosić ne pripisuje nobene važnosti.

Pomanjkanje olja in sladkorja je posebno občutno v mestih. Glede olja so časopisi že poročali, da je pomanjkanje posledica spekulacij, da bi se cene dvignile seveda v korist veleprodajalcev. Tako se je cena olja takoj, čim se je javnost sprijaznila z dejstvom, da je nastalo pomanjkanje, dvignila na 30 in več dinarjev za liter. V Ljubljani doživljamo na primer, da velja liter olja kar 36 dinarjev, pa navzlic tako visoki ceni ne dobijo več kakor pol litra. Hrvaški časopisi pravi, da niso proti tej nesramni spekulaciji nastopile samo hrvaške oblasti, temveč se za pojav zanimajo tudi oblasti v Belgradu. Kako je v Ljubljani, ni znano. Gotovo pa je, da je v Dalmaciji še dosti oljčnega olja, le da se nihče od trgovcev, ki so kupovali olje neposredno od pridelovalcev, ne potrudijo sam pri nakupoval.

Hrvaška banovina izdeluje uredbo, s katero bo povišala prejemke svojemu uradništvu. Zaenkrat je znano letos, da se bo povišanje prejemkov gibalo med 250—350 din pri 8000 uradnikih, kolikor jih bo prišlo pri ugodnostih v postev. Po vladni odredbi so bili deložni povišanja uradniki do vključno 5. uradniške skupine. Če bi se banska oblast ravnala po tem načelu, bi morala dati za povišanje plač 60 milij. din. Toliko pa bi banovina težko prenesla. Banske oblasti bi razdelila denar tako, da bodo dobili povšeče in prvi vrsti očetje številnih družin. Izredne izdatke za povišanje bodo pokrili s posebnimi davki.

Iz Hrvaške knjižne stranke je bil izključen dr. Niko Tusun, ki je bil med voditelji stranke v Bosni. Vodstvo stranke je odločilo temeljito s temi, da se dr. Tusun ni pokoraval odločbi in nalogu dr. Krnjevića. Dr. Tusun pa pravi, da je vse skupaj čudna zadevščina. Lani jeseni je bila v Travniku skupščina krajevine HSS. Ker je prišlo do sporov, je veljak Budimirovič razpustil odbor in imenoval komisarja. In ta komisar je potem nedavno vodil zborovanje, na katerem naj bi bil izvoljen nov odbor. Budimirovič je enostavno imenoval odbor, ne da bi bil član vprašan, koga si hočejo izvoliti. Tako se je vse skupaj naredilo proti predpisanosti stranke in zato dr. Tusun ne priznava odločitve oziroma svoje izključitve.

Zagrebsko gledališče je dobilo od banske oblasti izredno visoko podporo, ki bo znašala celih 13,5 milij. din. Tako je dobilo gledališče zadostno denarno podporo, da bo moglo nemoteno opravljati svojo nalogo, obenem pa obdržati vse igralce, ki so hoteli iz gledališča, ker so se ponavljalo stalno nerodnosti zaradi pomanjkljivih denarnih sredstev. Obenem je dobilo gledališče še posebno podporo za prenove in notranjine.

Prebrisani goljufi v Zagrebu znajo izrabiti vsako priliko za svoje nepošteno delo. Zadnje dni je bilo večkrat deževno vreme. Mnogokrat je tudi zleskavati ljudje, ki so dejali, da so poslani od občine, in so začeli pregledovati strelove na hišah. Kontrolorje je ponavadi predlagal, naj bi gospodar zamenjal strelove z novimi, češ da je stari pokvarjeni. Če je šlo po sreči, se je hišni lastnik ustrajal prijati in se je s kontrolorjem sporazumel in mu dal nagrado, da ne bi prijavil občini in mu s tem naredil nepotrebnih stroškov. Mnogo hišnih lastnikov je triku nasledil. Občina je morala objaviti, da ni poslala nobenih nadzorov strelovodov.

Večkratnega morilca in uročina Dragutina Saba, ki je policiji in orožnikom pobegnil v zgodbi Križevci, še vedno niso dobili v roke. Zlobni čimre spretno skriva in nadleguje ljudi, kajti potepanje po gozdu ga je že utrudilo. Nedavno je mož srečal nekega svojega znanca in ga prosil, da ga z motorjem prepelje drugam. Toda znanec mu je rekel, da križarijo po cestah stalne orožniške patrulje. Nato se je razbojnik umaknil v gozd, znanec pa je dogodek prijavil oblastem. Zanimivo je, kako si preprosti ljudje razlagajo dejstvo, da se zna Sabo stalno izogniti orožnikom. Pravijo, da je izkopal iz svežega groba roko mrljica in ta roka ga zdaj varno vodi po cestah, kjer ni nobene nevarnosti.

V Srbiji se je ustanovila nedavno posebna zveza srbskih kmetijskih združenj, ki skuša uveljaviti enaka načela v združeni življenju, kakor jih ima na Hrvaškem Gospodarska zveza. Na nedeljskem zborovanju v Čaku so zborovalci ustanovili tudi posebno kmetijsko kreditno združenje. Pri zborovanju je bil navzočen tudi zastopnik Gospodarske zveze, ki je razlagal delovanje zagrebške organizacije. Nova srbska združenja zveza pa je v sporu z zvezo srbskih kmetijskih združenj, ki je izdala tudi več letakov, v katerih napada ljudi, ki so ustanovili novo združenje, in pravi, da je bila nova združenja organizacija popolnoma nepotrebna. Zborovanje je bilo precej razburljivo, ker je hotelo več prisiljeno Zvezo srbskih kmetijskih združenj stobiti besedo, pa jim je voditelj zborovanja niso dali.

Posebna Bratovska skladnica je začela poslovati na ozemlju banovine Hrvaške. Bratovska skladnica je prevzela vse zavarovalniške posle, katere so opravljale prej ekspoziture po banovinah. Novo vodstvo se nada, da bo opravilo poslovanje v red, da se ne bodo več dogajali primeri, da lekarji niso hoteli dati zdravil članom skladnic, ker skladnica ni v redu placevala svojih obveznosti. Obenem so sklenili delegati, naj bi se zgradila nova večja rudarska bolnišnica in sicer ne v Zagrebu, pač pa v kakem drugem hrvaškem kraju, kjer bo tako stavnih prostor kakor tudi hrana in vse druge potrebščine cenejše. Dalje so bili delegati mnenja, da je treba ustanoviti rudarsko šolo v Dmrtzu v Dalmaciji, da bi tako tudi hrvaška banovina dobila svojo rudarsko šolo.

Škofja Loka

Mezdno glanje v »Seširju«. Vedno večje naraščanje dragine je priložilo tudi delavstvo lovarne klubov »Seširja«, da je po svojih organizacijskih ZSD in JSZ začelo s podjetjem pogajanja za zvišanje plač delavstvu. Delavstvo upa, da bodo njihove zahteve naletele na dobroholo razumevanje.

MICKEY ROONEY v filmu po nesmrtnem romanu največjega amer. humorista Marka Twain-a
Pustolovščine Hucka Finna Predstave ob 16., 19. in 21. ur! Blagajna odprta od 15. ure dalje! — Kino Union, tel. 22-21

Razne zgodbe iz sodne dvorane

Nakup vojaškega blaga - Za enkrat se je izrezal - Urad, ki ima milijonski promet, pa nič denarja

Ljubljana, 13. avgusta.

Poldrugi mesec trajajoče tako zvane »sodne počitnice« so skoraj končane. Oficielno bo to naravno prav na Veliki Smaren 15. avgusta. Pri nas nimajo, pravijo, pravih sodnih počitnic. Sodniki res odhajajo na oddih, nekateri gredo na substitucije podeželskih sodnikov, drugi pa lepo mirno uživajo oddih. Ponekod pa je navada, da res za časa sodnih počitnic popolnoma počiva delo po sodnih. Za ta čas je sklenjeno premirje med pravdniki in tožbarji, premirje med vsemi strankami in sodniki. V justični palači je sedaj že opaziti živahnije vrtnje in premikanje pravnih skupin. V dvorani št. 79 se vrste monoton kazenske razprave.

Kazenski sodnik-pedinec je včeraj obravnaval dve zadeveli, ki sta pač v jedru in bistvu značilni za sedanjo razburkanost, vzharno in pohlepno dobo.

Že dalj časa se bobotno razširja med našimi »poštenimi« ljudmi strast po nakupu pokradenih stvari, posebno strast po vojaškem blagu. Ljudje v svojem pohlepu in egoizmu, ko vidijo, da si v svojem pohlepu in egoizmu, ko vidijo, da si nizko ceno, ne pomislijo, da s tem dajejo potuho vojaškim tatovom in da podpirajo rušitelje vojaške discipline. Za take ljudi je v kazenskem zakoniku poseben paragraf, ki prav občutno sicer kaznuje nakupovanje ukradenega vojaškega blaga. Pred meseci se je razvijala v dvorani 79 velika razprava, kako so kradli v vojaškem skladišču oves, dnevno po več vreč, sedaj baje prihaja na dan afera s koruzo, v katero je zapletenih več civilistov. Te bo treba pač strogo in eksemplarno kaznovati.

Kazenski sodnik-pedinec je včeraj sodil nekega posestnika Janeza E. z Ježice. Ta je 4. junija t. l. kupil od redova Albina Čadeža 35 kg ovsja za 40 din. Oves je bil vojaški, toraj last vojaškega odnosno državnega erarja. Državni tožilec ga je obtožil prestopka nakupa vojaškega blaga po § 122 k. z., da je Janez E. »kupil od vojaka vojaške stvari brez odobritve pristojnega vojaškega oblastva«. Obtožen posestnik je nakup priznal, izgovarjal se je na vse načine in pretege. Bil je obsojen na 600 din denarne kazni oziroma na 10 dni zapore, toda pogojno za 1 leto, ker obtoženec se ni bil nikdar kaznovan.

Neki hišni posestnik in zidar Janez R. je imel veliko smolo, kmalu pa bi bil prišel v kralino zaradi podkupovanja uradnega organa. Malo je manjkalo in bi bil obsojen. Stvar je drugače prav zanimiva. Bilo je 19. aprila letos tam v prijazen Stražišču pri Kranju. Njegova žena Marija R. in neka Jožica D. sta se sprli, sporeli in nazadnje dejansko spopadli, da je bila prava bitka. Zdevali sta si druga druga najprej in najprijaznejše psovke, hkratu pa sta se obdelovali tako, da je tekla kri. Policijski uradnik Ivan Kristan je bil o spopadu dveh žensk obveščen. Pripeljal se je s taksijem iz Kranja, da interverira in napravi uradni zapisnik o vojnem stanju med bojevitima Amazonkama. Resno in mirno je uradoval. Zapi-

sal si je dejanski stan. Ko je končal in slopal v avtoksi, je Kristanu posestnik in zidar Janez R. stisnil v roke 100 din. Baje je pri tej priliki, kakor je trdil policijski uradnik, Janez lepo in vljudno dejal: »Tukaj imate 100 din, da boste vse tako uredili, da bo prav!« Nedolžne besede po mnenju Janezovem! Policijski uradnik je zadevo prijavil merodajni sodni oblasti in proti Janezu je bilo uvedeno kazensko postopanje zaradi prestopka podkupovanja uradne osebe.

Rezultat preiskave je bil, da je državni tožilec obtožil Janeza R. omenjenega prestopka in da je moral Janez priti pred kazenskega sodnika-pedineca v dvorano št. 79. Priznal je Janez, da je res uradniku stisnil v pest 100 din, toda nikakor ne z namenom, da bi uradnika hotel podkupiti, da bi vse naredil v korist njegove žene, dal je denar zato, da je plačal avtoksi. Potek razprave je pokazal, da Janez v bistvenih točkah ni imel namena podkupovati in so tudi mnoge okolnosti govorile za njegov zagovor. Zaradi pomanjkanja dokazov je bil v smislu § 280 k. z. Janez oproščen od obtožbe podkupovanja.

Zemljiškoknjižni urad je urad, ki ima na papirju opraviti z milijonskimi številkami, namreč z vrednostmi in transakcijami, ki nosijo mnogim spekulantom čedne dohodke, mnogim veliko bremen, mnogim čedne obresti in mnogim tudi lepa zemljišča, hiše, posestva, vile in gozdove. V zemljiškoknjižnem uradu se stekajo vse transakcije in spekulacije z nepremičninami, ležimi v mestnem okolju in v širni okolici, spadajoči pod pristojnost ljubljanskega okrajnega sodišča. Takole letos slavijo zemljiškoknjižni urad desetletni jubilej, odkar sta bili združeni obe zemljiški knjigi, tako zemljiška knjiga za mesto in ona za okolico. Prej, posebno pred vojno je od leta 1870 naprej obstajala pri deželnem sodišču zemljiška knjiga za Ljubljano, pri okrajnem pa za okolico. Sedaj sta obe združeni in zato ima zemljiškoknjižni urad dve glavo uradnih poslov. Trije v zemljiškoknjižnih zadevah naobrazeni in v vseh podrobnostih večji uradniki komaj zmagujejo delo. Kaj vse morajo zapisati! Prenose lastniške pravice! Razne dolgovne Realne eksekucije! Zaostale davke! Pa tudi brisane razne stare in nove dolgove, kadar so plačani. So primeri, da izbrisajo najstarejše dolgove, glaseče se še v goldinarjih. Tako so nedavno izbrisali iz knjig dolg 7 starih goldinarjev!

Ko bi vodili kako ameriško knjigovodstvo o vseh teh poslih, bi lahko ugotovili, da ima zemljiška knjiga mesečno najmanj do 100 milijonov in še več prometa, ko bi se vse stvari realizirale v denar! Letošnji april je bil n. pr. sila živahan na hipoteknem trgu. Zemljiška knjiga je zaznamovala 105 predlogov za vključitve zastavne pravice glede danih hipoteknih posojil in hipoteknih kreditov, ki so skupaj znašali 18 milij. din, ko so bili letos drugi meseci glede posojil prav skopi. Aprila so bila vključena milijonska posojila, tako 2 po 1 milijon, 2 po 2 milijona, dalje 3 in 4 milijone din.

Ob desetletnici preurejene in združene zemljiške knjige želimo vsem še mnogo zdravja in dela, pa večjo plačo!

ŠPORT

Nj. Vel. kralj Peter na teniškem turnirju na Bledu

Za letošnji teniški turnir na Bledu, katerega se letos zaradi sporov v Jug. teniški zvezi Hrvati niso udeležili, je klub temu vladalo na Bledu in med športnim občinstvom v vsej državi veliko zanimanje. Glavna borba za letošnje prvenstvo je bila spet med starima nasprotnikoma Milanom Branovičem in Borisom Smerdujem. Oba sta svoje nasprotnike v izločilnih tekmah z lahko premagala, njuna finalna borba za prvenstvo pa je nudila izredno lepo, dramatično in skrajno napeto borbo dveh povsem enakovrednih nasprotnikov. Končno je po petem setu zmagal Milan Branovič in se tako masčeval Smerduju za njegovo zmago v Planici. Rezultat je bil 2:6, 6:2, 2:6, 6:1 in 6:4. Branovič je bil po končani borbi tako izčrpan, da se je onesvestil in šele po nekaj minutah spet prišel k sebi. Finalni borbi sta poleg ostalega občinstva prisostvovala tudi minister pravde dr. Laza Markovič in minister za telesno vzgojo Dušan Pantič.

Teniški turnir se je včeraj nadaljeval. V igri v dvojici med Smerdujem in Bogdanovičem ter Radovanovičem in Branovičem je zmagal prvi par z 5:7, 7:5, 7:5 in 6:2.

V mešanem doblu sta zmagala Mitičeva in Bogdanovič proti Jovanovičevi in Radovanoviču z 6:4, 6:4.

Zensko prvenstvo Bleda si je priborila Jovanovičeva z zmago nad Mitičevo v razmerju 6:2, 6:0. Včerajšnjim tekmam so prisostvovali minister za telesno vzgojo Dušan Pantič in minister dvorane Colak Antič. Okoli pol 18. pa se je k tekmam pripeljala Nj. K. Vis. kneginja Olga s kneževicema Aleksandrom in Nikolajem. Kmalu za njimi pa je prisel iz Možakelj Nj. Vel. kralj Peter II.

Nato sta finalista v moškem turnirju Smerdu in Branovič zaigrala ekshibicijsko igro, pri kateri je zmagal Smerdu z 6:1.

Nov Kofnikov rekord v teku na 3000 m. Pri sobotni atletski prireditvi »Makabija« je Jožetu Kofniku uspelo, da je izboljšal pred kratkim po Koširju postavljeni državni rekord v teku na 3000 metrov. Nov rekord je bil 8:54,6, ki pa žal tudi ne bo mogel biti priznan, ker ni bilo dovolj časomerilcev. Ostali na tej prireditvi postavljeni rezultati so bili kaj povprečni. V teku na 400 m. preko zaprek je zmagal Rosenberg s časom 1:018, v metu krogle Grdenič z 11,61 m v teku na 200 m Tauber z 23,7, v teku na 800 m Jurek 2:08 in v štafeti 4 krat 100 m Makabi z 48,8 sek.

Srbsko plavalno prvenstvo. Srbska plavalna zveza je v nedeljo priredila svoje plavalno prvenstvo, pri katerem so bili postavljeni nekateri pravi dobri rezultati. Prvenstvo se je udeležilo šest plavalnih klubov, in sicer Bob in Brdjanin iz Belgrada, Jadran iz Hercegovine, SSU iz Sombora, Galeb iz Novoga Sada in Vojvodina iz Petrovgrada. Zmagovalci so bili naslednji: 400 m prosto moški: Bala (Vojvodina) 5:09,8; 100 m prosto ženske: Engel (Vojvodina) 1:24,8; 100 m hrbno moški: Jeremič (Bob) 1:17,5; štafeta 4 krat 100 m moški: Bob 6:16,4; 200 m prso ženske: Maurer (SSU)

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Baromet. sk. stanje	Temperatura v °C		Relativna vlažnost v %	Oblačnost od 0-1000	Veter (smern. jakost)	Padavine	
		noč	dan				m/m	vrsta
Ljubljana	761,5	23,8	16,2	85	10	E ₁	23,6	dež
Maribor	761,1	19,0	13,0	80	10	SW ₁	14,0	dež
Zagreb	763,3	26,0	15,0	90	10	0	—	—
Belgrad	762,8	30,0	19,0	80	5	SW ₁	—	—
Sarajevo	762,6	31,0	18,0	70	5	0	—	—
Vis	760,4	28,0	22,0	60	5	0	—	—
Split	760,1	24,0	24,0	50	5	NE ₁	—	—
Rabar	759,3	11,0	21,0	80	4	NE ₁	—	—
Kum	761,2	30,0	23,0	70	0	0	—	—
Dobrovnik	759,1	29,0	20,0	70	2	NE ₁	—	—

Vremenska napoved: Prevladovalo bo oblačno, od časa do časa rahel dež.

Koledar

Danes, torek, 13. avgusta: Kasijan.
Sreda, 14. avgusta: Evzebij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 41; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4, in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Javni telovadni nastop F. O. in D. K. Moesta bo v četrtek 15. avgusta ob 3 popoldne ob vsakem vremenu. Igra vojaška godba.

Izkuhevanje mesnih jedil dne 15. avgusta. Sporočamo, da je kr. banska uprava dovolila izkuhevanje mesnih jedil v gostinskih obratih dne 15. avgusta v krajih, kjer so romanja, cerkvena zborovanja, tekme in sejmi. — (Zveza gostilničarjev, Ljubljana.)

Modelarji Aero-kluba. — Na letošnjem jesenskem vseletju bo priredil Oblastni odbor Aero-kluba v Ljubljani svojo sporno razstavo, na kateri bodo razstavljali tudi letelji modeli. Dolžnost je vsakega modelarja, da sodeluje na tej razstavi. V postev pridejo v prvi vrsti samo lepo izdelani modeli. Modele je treba takoj prijavitelj v pisarni tu-kajšnjega Aero-kluba, Gledališka ulica 10, kjer se bodo dobila vsa potrebna navodila. Ta razstava bo velikega pomena za razvoj našega letalstva, zato tudi pričujemo čim večjega odziva.

Opozorilo telefonskim naročnikom! Vljudno opozarjamo vse telefonske naročnike, da poteče dne 15. avgusta rok za plačilo razlike v telefonski naročnini za mesec avgust in september 1940. V primeru, da razlika od tega dne ne bi bila plačana, mora pošta vsak tak telefon začasno izključiti iz prometa, za ponovni priključek pa mora naročnik brezpogojno plačati poleg razlike še 100 din. Polnočnice so bile vsem naročnikom pravočasno dostavljene, če pa je naročnik položnice eventualno založil, reklamira višino razlike lahko osebno pri pošti Ljubljana 1 ali pa telefonično na 43-07. — Pošta Ljubljana 1.

Vsem dobrim Slovincem!

V srcu Slovenije, v beli Ljubljani, smo postavili veličasten likovni spomenik našemu Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju.

Vliti v bron stoji na granitu mogočni lik Njega, ki je vzrazel iz naše jugoslovske zemlje, jo brezmerno ljubil in prelijal za njo svojo kri.

V petek, dne 6. septembra, ko prestopi naš mladi kralj Peter II. prag leta svoje polnoletnosti, bomo Slovenci in z nami v duhu krepko združeni vsi Jugoslovani svečano odkrili spomenik Njegovemu Velikemu očetu. Kakor je kraljev lik iz bronu vliti in postavljen v granit, tako naj bodo naša srca prekaljena in ljubezni do Jugoslavije, tako bodi trdna naša odločnost braniti našo rodno grudo do zadnje kaplje krvi! Sredi Ljubljane stoječi spomenik našemu nesmrtnemu kralju Mučeniku bodi kakor v našem srcu postavljen simbol večno živega spomina Nanj, ki nam je bil in ostane najsveteljši vzor in najvišji ideal! A kdaj so nam bili svetli vzori in visoki ideali tako potrebni, kakor so nam v teh hudih časih? Zgledajmo se okrog tega simbola, strmino krepko svoje vrste, pripravljeno vedno tudi na najtežje žrtve za našo, z Njegovim krvjo posvečeno skupno domovino Jugoslavijo!

Slovenici! Prihittite na rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. v Ljubljano, da združeni okrog veličastnega lika njegovega nepozabnega očeta pravočasno ta radostni praznik in obnovo prisega, da bomo verno izpolnjevali najsvetejšo oporo našega blagokopnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja: Čuvajte Jugoslavijo!

Neobhodno potrebno je, da bo vsa slovensost svečanega odkritja spomenika Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja tudi skrbno pripravljena. Le tako bo dan primeren okvir temu zgodovinskemu dogodku! To se da doseči edinole po čvrsti organizaciji in strogi disciplini.

Ves program za svečano odkritje je sestavljen delovni odbor in bo v kratkem objavljen. Tudi je upošteval odbor željo vseh neštevitih darovalcev po širni deželi, da bi jim bilo omogočeno prisostvovati tej slovensosti, in je zaprosil ministristvo prometa, da bi odobrilo udeležencem odkritja spomenika 75% voznolajšavo. Podrobnosti bodo po odobritvi objavljene v dnevnem časopisju.

Za pripravo slavnostnega prostora in razporeditev posameznih skupin pa potrebuje odbor še predhodno neke podatke od vseh korporacij in ustanov, zavodov, organizacij in društev, ki se nameravajo udeležiti odkritja. Ker je nemogoče, da bi odbor s posebno okrožnico pozval vsako posamezno društvo itd., objavlja ta splošni poziv s prošnjo, da bi odbor (Ljubljana, Kongresni trg števil. 1, II. nadstropje, telefon števil. 39-60) sporočili do 18. VIII. načelno odločitev po teh točkah:

1. ali bo udeležba po deputaciji ali korporativna; 2. v kroju, narodni noši, z zastavo, z godbo; 3. namerava položiti vence in 4. je računati na udeležbo tudi pri večerni bakladi dne 5. IX.

Podrobne podatke, zlasti točno število udeležencev, pa potrebuje odbor najkasneje do dne 25. VIII., da bo moglo izvesti točno razvrstitev in odreditve prostora.

Storjeni so tudi potrebni koraki, da bo slavnost lahko prisostvovala mladina skupno z učiteljskimi zbori. Tozadevna navodila bodo dobili zavodi neposredno.

Zaradi kratkega roka, ne odlašajte s prijavo!

Delovni odbor
Odbora za postavitev spomenika Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju.

3:34,4; 100 m prosto moški: Bala (Vojvodina) 1:03; 100 m hrbno ženske: Jovanovič (Bob) 1:30; 200 m moški prsno: Vrankovič (Jadran) 3:03; štafeta 3 krat 100 m ženske: Bob 4:53; štafeta 4 krat 200 m moški: Vojvodina 10:23,2. — Po končnem računu so klubi dobili naslednje število točk: Bob 177, Vojvodina 127, Jadran 103, Galeb 62, SSU 38 in Brdjanin 37. Izven konkurence je plaval tudi dr. Draško Vilfan, ki je svojih 50 m v prostem slogu preplaval 26,2.

Ligaško plavalno prvenstvo. Po sobotnem li-gaškem plavalnem srečanju med splitskim Jadranom in Dubrovničkim Jugom v Splitu, kjer je Jug premagal Splitske z 66:43, vodi še vedno ljubljanska Ilirija, ki ima po dosedanjih tekmah še vedno boljše razmerje v točkah kakor pa Jug. Jug ima sicer večje število točk, ker je odpravil doslej največ tekmem.

Pregledna tabela doslej končanih srečanj je naslednja:

	Ilirija	4	2	2	250	62,50
Jug	6	5	1	370	61,66	
Viktoria	2	2	0	110	55,00	
Jadran	3	0	3	141	47,00	
ZPK	5	1	4	219	43,80	

(Številke značijo: število nastopov, zmag, porazov, skupno število točk in razmerje med točkami ter številom nastopov.)

V tej tabeli je zaenkrat največja neznanca sušačka Viktorija, ki ima dosedaj za seboj samo dva nastopa, in sicer proti najmočnejšima nasprotnikoma Iliriji in Jug. Naša Ilirija potuje jutri v Split in Dubrovnik, kjer bo nastopila proti Jadranu in Jug.

Električni tok ubil 23 letnega fanta

Trbovlje, 12. avgusta. V soboto popoldne, okoli 5. ure se je smrtno ponesrečil 23 letni mladenič Kovač Karel, ko je šel kositi seno pod Sv. Planino. Nad travnikom, kamor je šel kositi, je napeljal vod elektrike, ki vodi iz Trbovelj na Sv. Planino.

Ponesrečeni Kovač je bil zaposlen pri rudniku. Ob svojem prostem času je pridno hodil dnevno na kmete pomagat in to je kmetom posebno sedaj prišlo prav, ko so bili gospodarji na orožnih vajah. Tako je tudi v soboto šel Kovač k posestniku Zakonjski, ki je na orožnih vajah in ima pod Sv. Planino travnik, kositi.

Prisedel na travnik, ni videl odtrgane žice, ki se je bila dopoldne odtrgala in zapletel se je v njo. Z močnim krikom je padel na tla, ki so bila še vlažna. Bil je takoj mrtev. Blizu je bila njegova mati, ki ga je hotela rešiti s pomočjo nekega moškega, toda oba je vrglo pljč na tla. Sreča je bila, da je bil letošnje leto napeljan iz Trbovelj na Svo-to Platinno telefon, da so mogli aviti v Trbovlje nesreča in da so tak odključili, sicer bi bila nesreča še huja.

V ponedeljek so Kovača pokopali in rudniška godba mu je igrala na njegovi zadnji poti. Dobremu in pridnemu fantu naj sveti večna luč, ostalim pa naše sožalje!

Mladinski dom naše banovine v Kaštelu Stafiliču pri Splitu

Ureditev in življenje v prekrasnem domu, kjer je deležno morja in sonca vsako leto na stotine slovenskih otrok

Malo je znano slovenski javnosti, da je dala postaviti naša banovina na Kaštelanski rivieri krajevec Mladinski dom. Ta dom je eden izmed vidnih dokazov velikega socialnega dela, ki ga izvaja naša banovina. Pod vodstvom bana g. dr. M. Natlačena se je končno ustvarilo obmorsko mladinsko okrevališče.

Svoječasno je banovina dodeljevala okrevanja potrebne otroke obmorskim kolonijam posameznih društev i. dr., vendar pa je postajalo vedno bolj pereče vprašanje lastnega okrevališča, ki bi bilo posest vsega slovenskega naroda. Zato je ustanovila l. 1937 lastno obmorsko kolonijo, s početka bivačo v šolskih prostorih v Kaštelu Novem, a še isto leto je uredila lastne prostore v zaslikih barakah na svoji parceli v Kaštelu Stafiliču. Leži tik obale, sredi zelene, sadonosne in vinorodne Kaštelanske nizine, obkrožene z belim vencem veličastnih apnenastih gora Sv. Ivana, Kozjeka in Mosorja, ki dajejo zavetje temu prelestnemu delu naše obale. Zemljišče leži tik betonirane ceste Split—Trogir in je le pol ure oddaljeno od postaje Kaštel Stari.

Lani se je pričelo delo Mladinskega doma, v katerem je že letos nastanjenih 150 oskrbovancev iz vse slovenske domovine.

Dom je moderno in vzorno urejen. Na sprednjem traktu, ki ponosno zre proti morju, so spalnice, jedilnice i. dr. prostori, v prizidku pa prostori za upravo. V drugem traktu, obrnjenem proti severu, pa so prostori za hišnika, zdravnika, duhovnika, gospodinjico in nadzorstveno osebje ter bolniške sobe z ordinacijskim prostorom. Sploh je vsak prostor zelo praktično izrabilen. Celotna stavba z obširnimi terasami in divnim razgledom na ves kaštelanski zaliv vzbuja krasen vtis.

Stavba obsega 7 velikih, zračnih in sončnih spalnico s pogledom na morje, za 160 otrok, ki prihajajo semkaj v dveh skupinah in to v juliju dekli, v avgustu pa deklice, tako, da se zdravi letno okoli 300 otrok v tem obmorskem Mladinskem domu. Lepo, skoro luksuzno urejena je obednica, ki služi kot slavnostna dvorana, zraven pa je kapelica, ki še čaka opravila. Dom ima veliko moderno kuhinjo z izsesačem za vroč zrak na električni pogon, pralnice, velika skladišča in kleti, prhe ter vodovod z električno črpalko. Nameravana je tudi hladilna naprava — prevetrilnik — za vse poslopje. Dom ima tudi svoj telefon in radio.

Prehrana otrok je najskrbneje urejena. Otroci dobe 5 krat dnevno obilno in tečno jed. Namesto tukajšnje vode, ki je same otroci ne prenesejo, dobe zadosti drugih pijač, mleka, ki ga je vedno dovolj, ter sadnih sokov.

Na pravilno sončenje in kopanje, ki otrokom posebno prija, se obrača največja pažnja. Otroci se vadijo v plavanju in veslanju s sandolini ter imajo ob koncu letovanja tekme. Negi telesa je posvečena posebna pozornost. Uvedena je jutranja in večerna telovadba po predpisih športne medicine. Vodi jo zavodni zdravnik, izvedenec dr. Perušek iz Higienškega zavoda v Ljubljani. Vsi otroci so preiskani najmanj dvakrat, za posamezne primere pa je itak zdravnik vselej pri roki. Za bolnike so pripravljene posebne sobe z ordinacijo, ki je oskrbljena z vsemi potrebnimi instrumenti in z dobro založeno lekarno. Banske uprava dobiva od staršev in od uradnih zdravnikov ter onih v Protituberkuloznih dispanzerjih, zdravstvenih domovih, šolskih poliklinikah ter

pri mestnih fizikatih, ki skrbno preiskujejo otroke pred odhodom na morje, vsako leto mnogo zahvalnih in priznalnih pismom o velikih uspehih, doseženih pri slabokrvnih, rahitčnih, limfatičnih, revmatičnih, pohabljenih i. dr. otrocih. Pogoji za sprejem so zelo strogi, ker pridejo v postelje le bolni in k nekaterim boleznim nagibajoči ter v nezdravem okolju bivajoči otroci revnih delavskih, kočarskih, viničarskih staršev ter onih nižjih nameščencev.

Zavod razpolaga z mnogimi igračkami in pribori za skupne in posamične igre: žoge vseh vrst, odbojke, kroge, pink-punk, kroge, vrvi i. dr. Zavod prireja enkrat tudi prigodno prireditev z različnimi točkami. Te igrice so napisane pol za res in pol za šalo iz okolja, v katerem otroci tukaj v koloniji žive in imajo vzgojno vsebino. Prireditev se rade udeležujejo slovenske družine, stanujoče v Kaštelu, posebno pa domače prebivalstvo, katerega odnosi do Mladinskega doma ter njegove uprave in obratno so posebno pričetni. V tem oziru gre posebno zahvala domačemu župniku g. donu Grčini in županu g. dr. Vulečnu i. dr., ki gredo upravi v vseh ozirih na roko.

Diamante bodo znova brusili, da bi ublažili brezposelnost

Od vseh belgijskih industrijskih panog je vojna najhujše prizadela industrijo diamantov v Anversu. Ker doslej belgijsko združenje te industrije ni storilo nobenega koraka, da bi ublažilo nesrečo svojih delavcev, so nemške oblasti prevzele tudi tu pobudo, da bi čimprej pomagale tej važni gospodarski panogi. Diamante, ki jih imajo v zalogi, bodo predelali, pri čemer bodo imeli posla šest mesecev tisti, ki brusijo diamante, kakor tudi delavci. Prav tako so bili storjeni koraki, da se dobe zaloge diamantov, ki so »zamrznjene« v Južni Franciji. S tem bi se zagotovilo delo za nadaljnjih šest mesecev v diamantni industriji v Anversu.

Kri za angleške ranjence

Ameriški Rdeči križ zbira prostovoljce, ki bi hoteli dati svojo kri za transfuzijo britanskim ranjencem. Angleški Rdeči križ je zaprosil za 800 litrov krvi. Prepeljali jo bodo v Veliko Britanijo z čezoceanskim letalom, ko bodo razmere dopuščale.

Skrivnost zrcala

Po Gornjem Rožu poznajo pripovedko o nekem beneškem trgovcu, ki je v Jopi stikal za zlatom. Da bi pridobil zase rutarjano, ki je za skrivnost vedel, mu je kazal nek okrogel, svetel predmet, v katerem je kmet zrl svojo ženo v domači hiši. Pripovedka se naslanja na zgodovinsko dejstvo, da so Benečani odkrili zrcalo. Pred kakimi tri sto leti so izdelovali Benečani krasno brušena zrcala, a so svojo skrivnost skrbno čuvali. Nekeč pa uidejo štirje Benečani skrivaj v Francijo in izdajo za dober denar beneško skrivnost. Nastale so nove steklarne, ki so izdelovale zrcala po beneškem vzorcu in beneške slave je bilo konec.

Množica je še večkrat poskušala, da bi se približala stražnici od strani, s ceste, toda policiji se je vedno posrečilo, da jo je z revolverji nagnala nazaj. Nekateri so splezali na strehe blizu stražnice in metali kamenje. Tako se je držalo kakšno uro.

S Ketchumom sva hotela oditi nazaj v evropsko četrt, da bi po kablu oddala najini poročili. Vse telefonske žice namreč, ki so peljale iz policijske stražnice, so bile potrgane. Trikrat sva poskušala, da bi zapustila policijsko stražnico, toda vsakokrat naju je nagnala nazaj toča kamenja, ki je frčalo raz streh bližnjih hiš. Končno je policijski nadzornik sklenil, da morava počakati toliko časa, dokler ne pride oddelek vojakov, ki naju bo vzel v svoje varstvo in spremljal skozi mestno četrt, v kateri so prebivali domačini.

Dvanajst angleških seržantov je bilo več ali manj nevarno ranjenih od kamenja in krepelcev, ki jih je metala množica. Pozneje sva zvedela, da je bilo zaradi streljanja ranjenih osemdeset domačinov, osem pa mrtvih.

Množica je dvakrat poskušala, da bi zažgala lesene dele stražnice. Enkrat je poskušala s smolo, enkrat pa z bencinom. Toda oba krat se je posrečilo ogenj takoj pogasiti.

Teža dogodka ni metali v isti koš z dogodkom, ki se je bil zgodil pred tem v Dharasani, in nima prav nobene zveze z Gandhijevim gibanjem. Povod temu je bil neki čisto brezpomembni dogodek: neki Afganec je brenil psa angleškega seržanta in ta ga je začel tako zasledovati in ga hotel prijeti. Takoj se je zbrala tolpa in je hotela seržanta ubiti. Ta se je v silobranu branil in je streljal. Dogodek so kmalu obesili na veliki zvon. Zbrala se je cela banda, ki je napadla policijsko stražnico in jo poskušala zavzeti.

To so bili vsi mohamedanci, medtem ko so pripadniki Gandhija bili indske vere in so bili na splošno z mohamedanci v vednih sporih.

Angleži so ta dogodek vzeli resno, ker je pokazal, da je med mohamedanskim prebivalstvom nevarno razpoloženje. Mohamedanci se vse dotlej niso prav nič brigali za Gandhijevo gibanje.

Ko se je bližal kazalec proti enajsti, je minilo že dve uri, kar so nas oblegali. Ker se je položaj že nekoliko razčistil in je obleganje ponehalo, se je policijski nadzornik odločil, da bo naju s Ketchumom poslal nazaj v Bombay. Na tovornem avtomobilu da naju bodo spremljali vojaki.

Kakšnih dvestet oboroženih vojakov se je vozilo pred nama. Cestna železnica je spet vozila in potniki so na naju in vojake pljuvali, napadeli pa nas ni nihče. Midva s Ketchumom sva bila edina poročevalca, ki sva bila priča obleganja v Bendhi-Bazarju. Ker so bile potrgane vse telefonske žice, ni o tem obleganju stražnice v Bendhi-Bazarju vedel niti komisar Healy. Šele ko sva midva prišla v njegovo pisarno, sva mu to povedala.

Nekaj dni za tem sem bil priča največjemu in najrazburljivšemu zbiranju množic, kar sem jih videl v dolgih letih ob raznih uporih in državljanskih vojnah. Gandhijevi voditelji so organizirali velikansko demonstracijo, protest, ker so Gandhija zaprli. Zbralo se je več kakor 100.000 ljudi. Z drugimi dopisniki sem si zbral pripraven prostor za opazovanje na balkonu poslopja cestne železnice Victoria. Procesija se je vlekla počasi miljo daleč kakor lena bela reka. Množica je vzklikala »Gandhi kai jais in je intonirala »Inquilab zindabad«, kar je bilo oboje bojni vzklik Gandhijevega gibanja.

Nasproti poslopja, na katerem smo čepeli mi, je kordon policije zaprl cesto. To so bili temni, bosopeti stražniki domačini. Bilo jih je kakšnih dvesto. Oboroženi so bili z nekakim

Letos je počastil s svojim obiskom ob taki prireditvi v nedeljo, 28. julija namestnik poverjenika izpostave banske oblasti iz Splita, načelnik g. Sekerić, ki se ni mogel načuditi vzorni uredenosti doma in neprislilni disciplini otrok. To so ugotovili tudi hrvaški častniki, ki so si ogledali dom. Posebno jim je ugajalo lepo vedenje otrok med jedjo ter kratke nabožne pesmi, ki jih pojo pred jedjo in po jedi. Kolonija otrok privabi s svojim lepim petjem ob nedeljah k masi mnogo prebivalstva, ki daje glasno priznanje vzornemu vedenju v cerkvi in ubranemu petju.

V sredo, 31. julija se je nenadoma in mimogrede oglasila v Domu tudi skupina slovenskih županov z g. Nandelom Novakom, predsednikom Zupanske zveze, na čelu.

Preiskrbnjeno je tudi za duha letujoče mladine. Duhovnik, zdravnik in vzgojni vodja s pomočjo prefektov za posamezne skupine, imajo kraška predavanja verske, zdravstvene in narodne vsebine. Uprava je tudi oskrbela, da otroci spoznajo najbližja mesta ob Jadranu zlasti Split in Trogir.

Tako torej v pravi krščanski slovenski družinski skupnosti, ki ji očetovalsko načeljuje upravnik in inšpektor g. Ivan Sedlar, se razveseljuje in krepi pod vedrim Jadranskim nebom naš mladi rod, da bo prinesel domov poleg najdražjega — ljubelega zdravja — tudi močno narodno in državno zavest.

Priporočali bi zasebnikom, javnim in zasebnim uradnikom in njih družinskim članom ter gg. duhovnikom, ki bodo izven dobe otroških kolonij mogli najti na naši kaštelanski rivieri z izredno milim podnebjem svoje zdravje.

Mladinski dom ima tudi svojo himno. Glasi se:

Slovenski Mladinski dom, roke slovenske so te dale, pozabil nikdar te ne bom, ponos jadranske si obale.

Iz vse slovenske smo zemlje otroci radostno se zbrali, da sonce vžili bi, morje, moči in zdravja si nabrali.

Ko vrnemo se v rodni kraj, jadranske polne vse zavesti, Bogu hvaležni za ta raj, vsi Njemu bomo, rodu zvesti.

Silen peščeni vihar v Karolini

V pokrajini Karolina je nastal nenaden orkan, ki se je pomikal v smeri proti obali. Orkan je zajel največje mesto južne Karoline, Carlston, in ga v nekaj urah odrezal od ostalega sveta. Ogromne količine peska, ki jih je nosil orkan s seboj, so padle tudi na druga primorska mesta. Orkan je povsod povzročil veliko škodo. Ker so pretrgane vse prometne zveze, podrobnosti o tej nesreči še niso pripele.

Za povodnijo nalez. bolezni

Zaradi nevarnosti pred nalezljivimi boleznimi v poplavljenih krajih jugozahodno Louisiane, je guverner ukazal, naj se izseli 13.000 prebivalcev. V južni Louisiani je ostalo brez strehe 30.000 prebivalcev zaradi tropskih neviht in nalivov. Tudi tem prebivalcem grozi velika nevarnost, da bi se med njimi razpasil tifus ali malarija.

Elektrika v padavinah

Padavine imajo v sebi skoraj vedno električne naboje, ki so zelo raznovrstni. Za navadni dež so ugotovili, da je 80 odstotkov njegove celotne količine nabitih s pozitivno elektriko, medtem ko je 70 odstotkov nevihtnega dežja sploh pozitivno naelektrenih. Pri obeh zadnjih vrstah dežja nosi vsaka kaplja velik naboj s seboj, pri navadni vrsti dežja pa le majhne naboje.

Velike dežne kaplje so pozitivno naelektrene, razpršene kapljice pa negativno. Spodnja stran oblaka je negativno, zgornja pa pozitivno nabita. Električni naboj se izmenjava v oblaku samem. Zemlji dovajajo razne vrste padavin, in sveda tudi snežinke, toča, sodra itd., pomembne količine pozitivnih ali negativnih nabojev.

Letočni pridelek v Turčiji

Po uradnih podatkih bo znašala žetev pšenice v Turčiji 6.5 milijona ton, ječmena bo 2.27 milijonov ton, rži 0.52 milijona ton, koruze 0.73 milijonov ton in bombaža 0.9 milijonov ton.

Dela ob Tiberi končana

Včeraj dopoldne je Mussolini svečano zaključil javna dela ob Tiberi, ki so se začela marca pred tremi leti. S temi deli so preusmerili tok reke v štiri kilometre dolgo rečno strugo, ki pa je dvakrat globlja kot prejšnja in so tako bližnje kraje obvarovali pred nevarnostimi poplav. Na zemljišču, ki so ga pridobili z izsušitvijo okolice okrog prejšnje struge reke, pa bodo zgradili pristanišča za vodna letala.

Drobne

Prvo tramvajsko progo je naredil francoski inženir Loubet, pa ne v Franciji, temveč v Ameriki, v Newyorku in to že leta 1842.

Redilnost mesa, mesnih, mlečnih in drugih izdelkov, ki jih človek potrebuje za svojo prehrano, ni vedno ista. Kilogram nasoljenega svinjskega mesa ima n. pr. 2765 kalorij, holandskega sira 2545 kalorij, kurjih jajc 1663 kalorij, govedine 1591 kalorij, teletine 1179 kalorij, kozjega mleka 937, ribe 731, kravjega mleka 666 kalorij.

Edina neodvisna zamorska država na svetu je mala republika Liberia, ki leži na zahodnem obrežju Afrike med špansko pokrajino Sierra Leone, med francoskim Sudanom in Slonokoščnim obrežjem. Postala je neodvisna leta 1847 po velikih bojih med ameriški Severnimi in Južnimi državami v USA, ko je v Ameriki prišlo do osvoboditve zamorskih sužnjev, katere so začeli pošiljati v Afriko in jim tam ustanovili samostojno državo. Država je popolnoma zamorska, belec, ki bi se naselil v njej, nima po ustavi nobenih pravic.

Najmanjša svetloba, ki jo človeško oko lahko zazna, je svetloba milijonkrat liste svetlobe, ki jo daje navadna sveča na daljavo enega metra.

Otok Madagaskar, ki je oddaljen samo 400 kilometrov od vzhodnega afriškega obrežja, ima tako svojevrstno živalstvo in rastlinstvo, prebivalstvo in jezike, da ga mnogi znanstveniki smatrajo za samostojno celino. Od živali, ki so posebnost Afrike, ne živi na Madagaskaru ni ena, čeprav so podnebne in druge razmere zanje ugodne.

Računajo, da mora navaden, normalno razvit človek spati po osem ur na dan. Potemtakem je človek, ki doživi šestdeset let, prespal dvajset polnih let življenja.

Čebelna matica znesne na dan povprečno po dva do tri tisoč jajec. Kadar je pa dosti cvetja in so čebele delavke najpridnejše pri graditvi satja, lahko matica znesne tudi po pet tisoč jajec dnevno.

Radio

Program radio Ljubljana

Torek, 13. avgusta: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Slavni pevci (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Sprehod po Jugoslaviji (koncert Radijskega orkestra) — 14 Poročila — 19 Napovedi, Poročila — 19.20 Nacionalna ura: Mestrovitčevi portreti II. (Branko Masič, Zagreb) — 19.40 Objave — 20 Deset minut zabave (g. Fr. Lipah) — 20.10 O potrebi počitnic (g. prof. Etbin Bojč) — 20.30 Pevski koncert ge. Majde Dugan-Lovšetove, pri klavirju g. prof. Čedomir Dugan — 21.15 Koncert Radijskega orkestra — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Veselje in žalost (koncert Radijskega orkestra).

Drugi programi

Totrek, 13. avgusta, Belgrad: 20.20 Ruske pesmi — Zagreb: 20.30 Klavir — Praga-Bрно: 19.25 Lahka glasba — Sofija: 20.30 Schumannov kvarteto — Budimpešta: 20.05 Violina — Stockholm-Hörby: 21. Mozartov koncert — Rim-Florenca-Turin: 21.15 Simfonični koncert — Kodaň: 20.45 Orkestralni koncert — Riga: 20.10 Ljudski koncert.

ostrim orožjem, ki je bilo podobno krepelcu in s pendreki. Tudi petdeset stražnikov iz Bombaya je bilo zraven in nekaj angleških policijskih seržantov, ki so bili oboroženi z revolverji. Ta ogromna procesija je nosila narodne zastave in napise, ki so bili napisani v angleščini. S temi napisi so napadali Anglijo in pozivali, da se bojkotira angleško blago.

To je bilo prvokrat, da je bombajska policija skušala zadržati mirno procesijo. Voditelj Gandhijevega gibanja so se na vso moč trudili, da bi preprečili napad na policijo, ki je tvorila močno verigo. Voditeljem se je posrečilo, da so množico pripravili do tega, da je posedla po tleh. Množica je bila obrnjena proti policiji in angleški seržanti so tekali po ozkem prostoru med obema nasprotnikoma gori in doli. Večkrat je postal položaj tako nevaren, da sem mislil, da bo prišlo do prelivanja krvi. Neprestano je bilo slišati kričanje in vzklike.

Cestna železnica v središču mesta je obstala in na stotine ljudi je splezalo na strehe v okolici. Ta nevarna položaj je trajal kakšne štiri ure. Od časa do časa so tu in tam napadli, da bi razbili policijski obroč. Pri takih poskusih je prišlo ob življenje na stotine ljudi. Neki Gandhijev pristaš je hodil med demonstranti in kričal: »Kdor je pripravljen umreti, naj ostane, kdor pa ne, naj gre.« Toda nihče ni zapustil svojega prostora. Neki mladič se je s težavo skopal na spomenik pred upravnim poslopjem, da bi razobesil narodno zastavo. To je pri ljudeh vzbudilo veliko pozornost in val vznemirjenja je zapljal skozi belo oblečeno množico.

Ko si je pri tem raztrgal srajco, je skočil neki sedeči Gandhijev pristaš pred policijo in večkrat vzkliknil: »Ustrelite me!« Drugi so kazali kosčke slabega kruha, ki so ga bili dobili od zaprtih Gandhijevih pristašev. Ob vsakem takem dogodku je množica vzvalovala, kakor da bi spustil skozi električno strugo.

Prostovoljci so se prerinili skozi vrste sedečih in so nosili s seboj lončke, kangje in platnene posode, ki so bile napolnjene z vodo. Mnogokrat se je zgodilo, da so dali piti iz kljubovalnosti kakšnemu stražniku. Gandhijevi pristaši so namreč tako poskušali, če bi mogli pridobiti stražnike domačine in so tako izrabili vsako priliko.